

Plastická skupina a legenda o nové Isidě

Sergej O. Prokofjev

V této kapitole se budeme zabývat dalším a ještě tajuplnějším aspektem sousoší, protože nás vede přímo do esoteriky. Rudolf Steiner o něm mluví v přednášce z 6. ledna 1918 v souvislosti s legendou o nové Isidě (GA 180). Začíná ji překvapivě zdánlivě nepochopitelným odkazem na první Goetheanum .i sousoší: „Bylo to v době vědecké revoluce uprostřed jedné šosácké země. Byla tam postavena na jednom duchem opuštěném pahorku stavba, kterou v té šosácké zemi považovali za velmi podivuhodnou.... V centru stavby měla být socha. Tato socha představovala skupinu bytostí: Reprezentanta lidstva, pak Lucifera a Ahrimana.“ A dále říká, „že tato socha je v podstatě vzato jen závojem pro neviditelnou sochu. Ale neviditelné sochy si lidé nevšimli; neboť tato neviditelná socha, to byl i obraz nové Isidy, Isidy nové doby“ (tamtéž). A zdůrazňuje, že by se to dalo říci i naopak, že sousoší „znamená Isis“, protože tímto abstraktním slovem by to, co je zde míněno čistě umělecky, bylo zcela zničeno, „neboť umělecké dílo neznamená nikdy jen něco, ale je to něco“. V tomto smyslu dále popisuje duchovní skutečnost, která zůstává skryta pro vnější pohled jakoby „za“ postavami plastické skupiny: „A za postavami není nějaká abstraktní Isis, ale skutečná, reálná nová Isis“ (tamtéž), a ta je jakoby ve stavu spánku. Tak zde šlo nejprve o „spící novou Isidu“, nad níž ale lze číst slova: „Já jsem člověk. Jsem minulost, přítomnost i budoucnost. Můj závoj by měl pozvednout každý smrtelník“ (tamtéž).

Co v úplnosti znamená toto pozvednutí závoje spící nové Isidy, které má dnes vykonat každý člověk, popisuje dále v legendě, kde jde o probuzení, popřípadě o další vývoj nové Isidy, což spočívá ve třech stupních. Na prvním stupni chce mít potomka a zrodí bytost, kterou je nový Horus. Ten buď podobně jako kdysi Osiris roztrhán na kousky, což se ale týká jen jeho nepravé, deformované zdánlivé podoby. Na druhém stupni se pak ale přihodí něco velmi podivuhodného: „Nastínil den, kdy mu mohla vrátit jeho pravou podobu, jeho skutečnou postavu jako dar z rukou řady duchů, elementárních duchů přírody, jeho podoba mohla být vrácena elementárními duchy přírody“ (tamtéž). A když si člověk položí otázku ve smyslu dalšího líčení, kteří elementární duchové to mohli vykonat, pak téměř bezděčně pomyslí na ty, na které se volá v prvních třech částech průpovědi Základního kamene:

„To slyší elementární duchové
Východu, Západu, Severu, Jihu.

Kéž to slyší i lidé!“

(GA 260,25. 12. 1923).

Neboť co to vlastně slyší elementární duchové v průpovědi Základního kamene? - Je to podstata trojitě rosikruciánské průpovědi, kde se mluví o zrození, smrti a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. A to musí nyní slyšet i lidé! A to ve svém nitru slyší i nová Isis. A proto může znovu přijmout od elementárních duchů přírody pro svého potomka proměněnou, pravdivou formu.

Když tedy tímto podivuhodným způsobem získala nová Isis zpět svého potomka, vznikla v ní ze spojení s ním síla nového jasnozření. A tak směla obdržet od bytosti, kterou Rudolf Steiner označuje jménem „Merkur“, korunu, která ale byla zpočátku jen papírová. A vybavená tímto jasnozřením, došla jednoho dne - a v tom spočívá třetí, závěrečný stupeň jejího vývoje - k obsahu Janova evangelia, aby z něj získala tajemství mystéria na Golgotě. A tím se proměnila papírová koruna na její hlavě a stala se zlatou korunou zářící moudrostí (GA 180, 6.1. 1918).

Ale pramen, z něhož získala nová Isis celý význam mystéria na Golgotě, je duchovní věda neboli „věda o Grálu“, která vlastně způsobila popsanou proměnu její koruny. „Je velmi důležité, že se nová Isis silou slova [z něhož bylo také postaveno první Goetheanum],jak ho znovu dosáhla prostřednictvím duchovní vědy“, sama proměnila, takže se na její hlavě stala papírová koruna opravdu zlatou korunou“ (tamtéž).

Tak z této legendy o nové Isidě a jejího vztahu k prvnímu Goetheanu a především k jejímu centru, k sousoší, vyplývá, jak se tato stavba stala v křesťanské době novým zrozením mysterijního místa v Efezu, kde se už před rozhraním věků pečovalo (mystéria Slova neboli Loga. Neboť v tomto efezském mystériu ještě žily síly přechodu a harmonické syntézy mezi starou egyptskou mysterijní moudrostí a přicházející mysterijní podstatou řeckou. Také označení Goetheana jako „domu Slova“ v jeho vztahu k poselství Loga v Janově evangeliu je zde v celé hloubce a významu pochopitelný. Neboť ze síly „Loga žil Kristus na Zemi mezi lidmi“ a byl zobrazen jako Reprezentant lidstva v sousoší, a proto bylo zbudováno první Goetheanum (původně nazvané také jako Janova stavba), na něž odkazuje závěr legendy o nové Isidě.

A tato legenda našla později překvapivé pokračování. Neboť o tři roky později pokračoval Rudolf Steiner v této legendě o nové Isidě, právě v Goetheanu, ale bez přímého vztahu k prvnímu podání, ve vánočních přednáškách v roce 1920. Teď už

nešlo o „lidský“ aspekt nové Isidy, ale o její kosmický osud v souvislosti s božskou Sofií, v němž měli hrát lidé znovu rozhodující roli. Šlo o usmrcení Isidy na prahu nové doby, popřípadě v době probouzející se epochy duše vědomé. Lucifer rozházel kousky jejího těla do celého viditelného kosmu. Tak se stalo, že kosmos začal být vnímán novodobou vědou jen jako ahrimanský obraz čistě mechanických zákonitostí a později zkoumán jen podle míry, počtu a váhy.

Z tohoto obrazu načrtl Rudolf Steiner v této druhé „legendě o nové Isidě“ úkol pro současné lidstvo. Musí se uchopením Kristova impulsu ve svém srdci, jak to bylo popsáno v první legendě, a také rozvíjením nových sil jasnozření dát do hledání usmrcené Isidy, aby byla nalezena pomocí duchovní vědy a znovu oživena. Celý tento proces popisuje Rudolf Steiner následovně: „Ó, tato duše [dnešního člověka] může dosáhnout jedinečného pocitu, když bude cítit povinnost prožít novou legendu o Isidě ve svém moderním lidství: tato legenda o usmrcení Isidy Luciferem, o jejím rozházení do celého kosmu, který se tak stal matematicky abstraktním, to znamená Isidiným hrobem, o hledání této Isidy, o nalezení této Isidy z podnětu vnitřních duchovních sil poznání, které pak mrtvé nebe nahradí tím, co nám z vnitřního života dávají opět v záři hvězd a planet duchovní mocnosti, jež vanou prostorem, jako pomníky“ (GA 202, 24. 12. 1920).

A tak nově nalezenou a znovu oživenou Isidou nemusíme vnímat jen viditelný kosmos v jeho duchovních základech, ale na základě tohoto poznání bychom měli ještě nalézt cestu ke zvnitřnění celého kosmu v lidské duši. Jinými slovy, člověk nemusí dojít k tomuto prožitku jen v prostoru, ale také v proudu času. Před námi tedy stojí v této souvislosti s legendou o nové Isidě stejný úkol, jaký už byl výše popsán ve vztahu k „duchovní vědě o Grálu“ a Rudolf Steiner ho ve spojení s novou Isidou formuluje takto: „Musíme dokázat to, co jsme získali díky nově nalezené Isidě, postavit před sebe živě, takže se kosmos pro nás stane duchovně nebem. Musíme Saturn, Slunce, Měsíc, Zemi, Jupiter, Venuši a Vulkán uchopit z nitra.... Musíme pochopit, že Kristovou silou [v první legendě to byla síla Janova chápání mystéria na Golgotě] nalezneme vnitřní astronomii, která nám opět ukáže vesmír vznikající a tvořící silou Ducha“ (tamtéž). A když to v člověku nastane, „pak se stane tímto proniknutím našeho zření do vesmíru znovu nalezená Isidina síla silou božské Sofie“, která „spojuje Krista od doby mystéria na Golgotě se zemským bytím, v němž člověk také může nalézt správné působení díky správnému poznání. To znamená, když člověk dokáže jít dnes skutečně cestou, která je popsána jako „věda o Grálu“ v knize „Tajná věda v nástinu“ (GA 13), pak prožije také první Goetheanum tak, že ho v něm přivede nová Isis-Sofia k současnému Kristu.

Neboť právě v tom spočíval hlavní úkol prvního Goetheana, které mělo ve velkém sále učinit viditelným to, jak působily „duchovní mocnosti“ v sedmistupňovém planetárním vývo-

li Země a jak tvořily a duchovně nesly hierarchie dvanácterností zodiaku celý kosmos. Proto bylo u patek dvanácti sloupu v prostoru malé kupole postaveno dvanáct trůnů, které nesměl použít žádný člověk. Byly vytvořeny pro vznešené bytosti, které jsou ponořeny do zření duchovního Slunce, jež mělo svůj obraz v centrální postavě sousoší. Jako dvanáct nových iniciátorů věčných kosmických mystérií, kteří ve své jednotě pojmají veškerou moudrost (Sofii) světa, měli ukazovat lidem současnosti dnešní době přiměřený přístup k centrální bytosti celého kosmu, ke Kristu.

V tomto smyslu tvořilo první Goetheanum jakožto souborné umělecké dílo cestu, na níž měla být nalezena usmrčená Isis a probuzena k novému životu, aby se tak stala pro lidi oprávněnou vůdkyní ke Kristu. A teprve potom měl do sebe přijmout člověk ve formách a barvách první stavby sílu nové Isidy, kterou Rudolf Steiner označuje také jako svátou Sofii, a prožít ji, aby se směl uprostřed stavby setkat s postavou Reprezentanta lidstva a aby v něm poznal éterického Krista. „Proto se musíme, tak jako vzhlíželi Egypťané od svého Osirida k Isidě, naučit znovu vzhlížet k nové Isidě, ke svaté Sofii. Ne tím, že něco přijde zvnějšku samo, se v průběhu 20. století znovu zjeví Kristus ve své duchovní postavě, ale tím, že lidé najdou onu sílu, kterou reprezentuje svátá Sofie“ (tamtéž).

Když člověk, jak to bylo podáno v první nové legendě, skutečně objeví za sousoším Isidu, což odpovídá odkrytí jejího závoje, pak jako člověk přispěje k tomu, co dnes objektivně probíhá ve světě jako éterický návrat Krista. Pak bude schopen, ve světle znovunalezené Isis-Sofie, takřka jakoby jejíma očima, zcela nově pohlédnout na Reprezentanta lidstva a poznat v něm éterického Krista současnosti.